

ДУХОВНИЯТ ОБЛИК НА СЕРГЕЙ РУМЯНЦЕВ

Христо В. Савов

Поетическата му звезда се яви на историческия небосклон на нашата родина преди половин век. Участвува в развоя на българското художествено слово тогава, когато пролетарската ни революционна поезия отбелязва широк размах върху фона на събития с високо обществено напрежение и дълбок исторически смисъл.

В оригиналната му съдба изпъкват два образа: нежен лирик и пламенен борец.

Изживя и острия конфликт между стария и новия свят за поетическа красота между символисти, индивидуалисти, експресионисти, критически реалисти и социалисти през 20-те години на нашия век.

В реакционната политическа вихрушка през 1923—1925 г. той вложи ценностите на поетичното си и героично сърце в съкровищницата на една ожесточена епоха.

С пламенното си дело и поетическо творчество, които се сливат в един прекрасен живот, той ни напомня думите на немския поет Бехер:

Само който в труд и борба множил е красотата,
само той живот красив живял е на земята.

Сергей Румянцев — Димитър Диловски, роден през 1896 г. в с. Блъсничево (сега Румянцево), Ловешки окръг, в началото на нашия век, е селско пастирче. Пасе биволи по „Чадгирска лъка“, „Оряха“, „Усоето“, Белянска река — красиви местности на родното село, кацнало на северния склон на Стара планина. Чудесният пейзаж влива първите поетични струи в душата на Диловски, роден с честта да бъде поет. Поетичната му душа, омаяна следи как във вечерната самота:

В небесните безкрайните простори,
една по друга раждат се звезди,
а бледний месец сякаш им говори
за своя блян и с поглед ги следи
(„Вечерна самота“)

Бедно дете на селото, Димитър Диловски има щастието да бъде ученик на Плевенската гимназия, където стана ученик на Никола Василев Ракитин, поет и учител по литература, който му откри тайната и красотата на българския стих.

Първите поетически стъпки Диловски направи под влиянието на поет на родния пейзаж и българското село.

Младият поет-ученик е вдъхновен от открития поглед на своя учител, когото обиква за неговия постоянен и поетически интерес към селото. Обиква

го и за нравствения му поглед към света, за неговата душа „прозрачна като летни небеса“.

И Диловски като своя учител има голям копнеж към красотата на родния пейзаж, свежия въздух на селото и свещената му тишина. В началото на своето творчество той черпи вдъхновение от красотата на родната природа. За него тя е храм, в който той свещенодейства и пее песни:

Дошла е зима. Слънцето бледней,
навън снегът прехвърча, дребен, ситен
небето тъжно плаче, сякаш пей
песните меланхолни на Ракитин.

За младия поет източник на вдъхновено творчество е и любовта.

А. С. Пушкин пръв чука по сърцето на поета и го потопи в сладките води на поетическите блянове. Пушкиновото стихотворение „Лили, Лили, я страдаю“ Диловски използва, за да напише любовно стихотворение, в което героинята е българка. Стихотворението е подражателно, обаче младият поет показва в случая голям технически похват.

Първите опити на Диловски не са чужди на сантименталности, но още отначало в растежа на поета се забелязва елемент на реализъм и усет към езиковия материал.

За поетическа изповед и любов, изложена в акростих, поетът е изправен пред съда на учителския съвет на гимназията. Обвинен е в престъпление — нарушил принципите на традиционния морал. А Бистра Бояджиева, дъщеря на полковник, бригаден командир на Плевенския гарнизон, ученичка от девическата гимназия, вдъхновителка на поета, не познава дори автора на любовния акростих.

„В тоя акростих вие виждате, казва Ракитин, защитникът на поета пред учителския съвет, престъпни наклонности, а аз — събудения вече поет. Случат с този акростих ни показва едно дарование, към което трябва да се отнесем с уважение и да гонасърчим.“

Младият поет не е изключен — добива обаче славата на „поет на гимназията“.

„От този момент той излезе от своята поетическа нелегалност и при традиционните празници и увеселения в гимназията започнаха да се декламират създадени за случая стихотворения и оди от всепризнатия вече „поет на гимназията“ — пише Васил Вацов, ученик от гимназията, негов съселянин, в своите спомени („Гео Милев, Христо Ясенов, Сергей Румянцев“ — Бълг. писател, София, 1965, стр. 555).

В лицето на автора на акростиха Ракитин рано констатира даровит младеж. Прави впечатление, че в емоционалното съзнание на поета от ранна възраст се явява и критическо отношение към фактите на битието. Образът на любимата е свързан с въпрос:

Когато гледам къдрите ти златни,
най-хубавият дар на младостта,
защо сал аз дъхът им сецам ароматен
о, мое злато, моя красота?
(„О, мое злато, моя красота“. . .)

Въпросът в поезията на нашия новоназначаещ поет ни напомня „Въпроси“ на Хайне („Книга на песните“). В стихотворението на немския поет основният въпрос на юношата, който стои на брега на морето, изпълнен с мъчителни съмнения, е: „що е човек, откъде иде, къде отива?“

Въпросите в поезията на нашия поет ни напомня и „Езеро“ от Ламартин, където образът на любимата запълва пейзажа край езерото. И потопен в ща-

стието на любовта, в бързия ход на времето, тласкан към нощта на вечността, френският поет се пита: „Ще можем ли някога в океана на вековете да хвърлим котва поне за един ден?“

Будната емоционална и образна мисъл на поета виждаме свързана с проблемен въпрос и в сонета „Моята душа“, посветен на Ана Нейкова Василева — съученичка на поета. В него той се докосва до въпроса за красотата, доброто и истината като неразривни части на човешкото съзнание. Чувствува в себе си нравствената повеля на бога, който чрез него говори на хората:

И този сирак — душа оазис е в пустиня
подслон и хлад що дава пътнику през зной;
душата ми на бога светла е светиня;
през мен, чрез мен на хората говори той! . . .

Душата ми е църква, църква е на правда —
чертог на правда е — потънала в неправда;
чертог на истина, незнайна в тоя свят!

И както китен парк с най-хубави цветя,
обрасъл е през май — такав е и тя —
душата ми — сирак — душата на поет! . . .

Образите и емоциите на Диловски в ранната пролет на неговото творчество говорят за сериозния характер на едно поетическо дарование. Подсказват ни и за дълбочината на поетическата му емоция, в която се къпе буден ум. Светлите струи на красотата са облечени в звучния тон на римата и красивата линия на ритъма. Песента на поета и поетическият му патос в ранното поетическо утро са посветени на кристалната любов, на родната природа и нейната красота.

Вихърът на войната — Първата световна война (1915—1918) — го отвежда на юг. На върха на Кала тепе, който се оглежда в кристалните води на Дойранското езеро, Сергей Румянцев плати кървав данък на едно световно безумие, герой на величествена епопея, три пъти раняван.

Във войната подпоручик Диловски кали борческата си воля и напои поетическата си същност с гнева на масите. В световната буря, която раздруса съзнанието на континента, той промени основно поетическото си аз. Жестоката борба, в която протичат червени реки, насочи неговото внимание към нови хоризонти. Обгорена е поетическата му душа от пламъците на войната, той не може вече да пее заедно със славея, да бъде певец на чистата красота — „на розите червени като коралови уста“.

Той се рови вече в тъжните страници на своя живот. От позицията край Дойран той пише на своя другар инженер Вълков:

„Седя печален и броя скучните часове на летния ден; броя дългите дни на горещото лято и с тъга ровя унило една по една тъжните страници на моя тъжен живот; ровя безконечната повест, написана с червени редове. . . равнодушно чакам безразличието на утрешния ден, гледам тъжните очертания на Беласица. . . настъпва привечер, аз съм тъжен, тъжен и самин. . .“

Кога денят побегне зад горите,
разплакан и самин,
запяваш ти, о нощ сред тишините,
на кръгозора син.

За мене, нощ, прелиташ като чайка
по пътя си незрим —
люби ме, нощ, обичай ме кат майка,
че аз съм нелюбим.

Нощта, самотата, тъгата в писмото и стиха на поета са ярки указания, че поетическото му настроение се пречупва и че израства нова индивидуалност. Тъжните редове са реакция срещу кошмара на войната. Тази елегична емоционалност после ще се прелее в остра и мощна сатира срещу виновниците на националната катастрофа.

Доиде развързката на националната трагедия. Радомир. Владая. Войната свърши — почва политическата борба.

Поетът — селски учител — живее в политическия кипез на масите, организирани от Комунистическата партия и Земеделския съюз. Той членува в групата на тесните социалисти в родното си село Блъсничево (Румянцево).

Интелигентното му съзнание не може да бъде задоволено само от бурния протест в политическия клуб. В средата на нашата интелигенция се явява по това време модернизмът в литературата и изкуството, който иде от Запад. Поетическото съзнание на Диловски се къпе във вълните на нов художествен копнеж към красота — индивидуалистичен и чужд на реалността. Стремж към ирационалност обхваща поета, когато чете Кнут Хамсун — норвежки романист и поет. Той чете и Хайне — революционен демократ, Ницше — поет, философ, индивидуалист, автор на „Така каза Заратустра“ — книга, която се ползува с особена слава по онова време. Чрез тези автори поетът изживява копнеж по нова красота.

Особено любим автор на поета е Кнут Хамсун — подписва се дори в писмата си с псевдоним Томас Глан — герой от романите на тоя автор. Харесват му „Мистерии“, които с право се нареждат в евангелието на модернизма. Чете „Виктория“ — чудесен химн на любовта. Обича Димитър Диловски норвежкия писател за всичко онова, което настройва душата му като Еолова арфа. Обича го, защото в неговата поезия звучи тъгата на аристократа, тъга за свобода и прекрасен живот, за по-висок пиедестал, където О. Уайлд постави красотата.

От българските модернисти символисти Диловски обикна особено Димчо Дебелянов, чието поетическо творчество знае почти наизуст. Влюбен и в стиховете на Николай Лилиев, в поетическите му видения и музиката на стиха.

Опитва се дори да реди стихове в духа на символистичната поезия:

Има цвят един печално бледен,
що живее само един ден,
в скръб дълбоко той всякога наведен
от любовна болка поразен.

Той цветът е беден на поета,
така него лъхва го смъртта —
с първи зов на чучулига въззета,
с първий розов лъх на утринта!

Символизъм, поетическо течение, което по това време идва от чужбина със закъснение у нас, загубил вече нравствени позиции там — оказа въздействие върху външните страни на поетическото творчество на Д. Диловски — върху красотите на неговия стих, формата и художествената техника. В него обаче поетът намери малка сбирка по пътя на своето поетическо развитие. Потърси той себе си като поет от този кръг — в стила на новото време, в очертанията на социалистическата вълна, която се надига в нашата общественост особено след войната.

Поетът се намери пред сиянието на Октомври — пред новата красота на социалистическата борба. През 1920 г. в стихотворението „Светло знаме“ той изрази пламенната си вяра в социалистическото утре. С новата си вяра, под знамето на труда като народен учител социалист в 1920 г. той изведе на Пър-

ви май в с. Блъсничево (Румянцево) своите ученици на червена манифестация, която реши неговата съдба — намери се прогонен, във от учителските редове.

Като метеор се яви Димитър Диловски на 1921 г. във Факултета по славянска филология и литература в Софийския университет, а после в Юридическия факултет. Редовен гражданин обаче стана на поетическа София. Негов другар от една поетична група пише в спомените си: „Той се яви между нас, искам да кажа, в нашата поетическа компания към 1921 г. . . . Преди да се пресели в София, беше селски даскал (в оставка). Дойде при нас спретнат, дори малко контешки облечен. Зарази всички ни със своята възторжена натура и поетична София от бирария „Алказар“ и кафене „Цар Освободител“ го прие като равноправен член (Гео Милев, Христо Ясенов, Сергей Румянцев — Български писател, С., 1965, 604 стр.).

Яви се Диловски в София тогава, когато на пролетарския поетичен фронт у нас почват своята дейност талантиви поети: Христо Смирненски, Асен Разцветников, към които се присъединяват после поети като Гео Милев, Христо Ясенов.

В София селският даскал основно промени поетическия си стих. Мечтателят Томас Глан в село стана вече обществен войн Сергей Румянцев. Тук тихата му песен отстъпва място на една борческа поезия. С основание можем да припомним класическата мисъл на Карл Маркс: „Битието определя мисленето на човека.“ Поетът вече зове масите на селото към борба — „за нови простори“, към борба на „новия свят със стария“. Поетът под оранжевото знаме е в плен от обаятелния образ на Стамболийски, който усети поетическите му дарби и го привлече в своите партийни кадри. Но Сергей чувства и влиянието на Октомври, който по това време поставя ударите върху поетическата мисъл у нас.

По това време символизмът в лицето на Лилнев и Траянов достигна най-високата си точка на развитие. Нравствените възможности обаче на това поетическо течение, което се чужди от реалистичните позиции на живота, скоро се изчерпват. Поколениято на символистите изпя своята лебедова песен чрез кристалния стих на Николай Лилнев. В лицето пък на Христо Смирненски идеите на Октомври са в шурм. Изгря поетическата звезда на новия свят. И Сергей разбра, че скрижалите на едно литературно минало са разбити от новите изисквания на живота. Той възпри партийно-политическата борба като нова идея, форма и образ на масово движение. Поетически се преустрои и той като Людмил Стоянов, който падна от небето на символизма на твърда земя, като Христо Ясенов, който напусна „Рицарския замък“ и слезе при борческите маси в низините като Гео Милев, който слезе от облачните височини на немския експресионизъм и написа „Септември“ — революционна поема в духа на революционния реализъм.

След войната политическата атмосфера у нас е изпълнена със страсти и порочни прояви. Сергей, склонен по природа към хумор и сатира, подобно Ювенал (I в. н. е.) в Рим не може да не каже „Defficile est satiram non scribere“ — трудно е да не пиша сатира.

Той излива своето възмущение в пародии и епиграми, като взема повод от стихотворенията на класиците в нашата поезия (Вазов, Яворов, Димчо Дебелянов, Церковски). С майсторска ръка той създава оригинални поетични творби. По „Покойници“ — Иван Вазов, Сергей пише пародия — остра сатира срещу блокарите — обществена групировка по онова време:

Разбойници, вий в черни блок се сбрахте,
де няма помен от стремеж висок,

„властта да грабнем“, дружно си казахте
и вълк до вълк се сдружихте и сляхте
в един банкерски блок.

В стихотворението на Сергей звучи в пълна сила интонацията на Вазов, но тъкмо в обратната посока — вместо чувство на преклонение пред паметта на падналите герои за родината поетът подчертава омразата си към героите на тила.

Пародните сатири „Ековетѐ“, „Недей ме пита, Атанасѐ“, „Меланхолните въздишки на Малинов“ са остър меч в ръцете на поета в политическата му борба срещу първенците на буржоазната реакционна политика — Тодор Тодоров, Атанас Буров, Александър Малинов.

Освен пародията като средство за политическа борба Сергей използва и политическата епиграма, която у него е остроумна, безпощадна, пълна с народен хумор. Той не прощава на карьеристите, които менят политическите си позиции за лични облаги и интереси. Безпринципните, алчните, безгръбначните в нашия политически живот се оглеждат в епиграмата „Тонопортрет“:

Запитали веднъж другаря Тони
коя от партните безбройни гони,
а той, надменен, горд, зъл и бесен
отвърнал с тон величествен и строг:

когато е за работа съм тесен,
за ядене и пиене широк.

Епиграмата ни напомня „Приказка за стълбата“. Живели в една историческа епоха, Румянцев и Смирненски имат сатирично отношение към живота в един исторически момент, като подчертават художествено един характерен факт — някои интелигенти в името на лични интереси отричат принципната и честна борба, която се води за нов свят в едно историческо време.

Румянцев създаде марша на селската младеж. С право Николай Хрелков пише, че стихът му има водопадна стремителност. Песента му е ярко революционна, влязла в историята на младежките борби. Великолепни качества на марша има стихотворението „Води ни напред“. Написано в трисрични стъпки, то е марш, който обхваща широко народните борби. Под развялото оранжево знаме идат суровите синове на селския народ, безчислено много, готови за люта битка. От маршовите стихотворения особено място заема „Светло знаме“, писано непосредствено след Първата световна война (1920).

Стихотворението има ясен и ударен стих. Крие в себе си дълбока човешка развълнуваност, вяра в победата на новите идеи:

Вей се, светло знаме, над главите ни
знаме чисто — образ на труда
ние идем мощни и изпитани
и пробудени за свобода.

Стихотворението е писано тогава, когато авторът членува в групата на тесните социалисти (1920) в с. Блъсничево (сега Румянцево).

Песента на Сергей, революционна и пламенна, е в дух на историческата борба на нашия народ през 20-те години. Поетът се домогва до издържана форма в революционния стих. В „Оранжевоардейци“ ни напомня поетически размах на автора на „Червените ескадрони“.

За късо време след 1921 г. Сергей се ориентира и политически в живота на София. В редакцията на „Земеделско знаме“ той зае челно място — стана поет на земеделското движение. Често пъти неговите стихотворения заемат уводно място във вестника. Цанко Церковски, министър в кабинета

на Стамболийски, го направи частен секретар. Прие го ласкаво в своята интимна и политическа среда Александър Стамболийски — министър-председател на България. Обикна го той за неговия възторжен темперамент, за поетическите му качества и борчески език.

И когато Стамболийски тръгна за Генуа (1922) на конференция и голяма обиколка из Европа, взема в състава на делегацията и Сергей като аташе по печата. И това съвсем не е случайно. Сергей успя да намери пътя, който води към сърцето на големия държавник. По пътя до Генуа той прекара цяла школа по най-новата политическа история на България. Министър-председателят разговаря с поета като с приятел, има го като по-малък политически брат. Стамболийски му разказа епизоди из политическия живот на страната и направи характеристика на политическите дейци: Драган Цанков, Стамболов, Тодор Тодоров и други.

Каза му по свойски: „Ти имаш златно перо“ — характеризирай тези мъже с перото си, ти можеш много да помогнеш на нашия политически живот.“

По-нататък министърът в интимния разговор с поета продължава: „Твоята работа ще бъде да ходиш, да гледаш, да се учиш.“

Не пропуска министър-председателят и да се пошегува с младия поет: „И сонетите имат място в живота. Ти пробвай влиянието на италианското небе, на италианското море, па не отбягвай горещите погледи на италианките.“

И така сбъдна се мечтата на Сергей. Той видя страната „де лимоните цъфтят“, порадва се на италианското море и небе, вдъхновили френския поет Ламартин в началото на XIX в., за да напише своите чудесни „Поетични и религиозни хармонии“, посети Рим, дето Пенчо Славейков в началото на нашето столетие се стреми да проникне в художествения свят на гениалния Микеланджело.

В Генуа Сергей се любува на красивия залив, за който Хайне пише в своите „Пътни бележки“ „От Мюнхен до Генуа“: „Гледам тази картина на мръкнало, когато последните слънчеви лъчи начеват възшебната си игра с първите вечерни сенки, чувствавам се като в приказка.“

Сергей е в античните страни на гордата и някогашна владетелка на Средиземно море. В този момент в Генуа бие пулсът на световната история — стоици делегации със своите мисли, възмущения, предложения за новия свят са дошли тук. Пред паметниците на Гарибaldi и Мадони героите на Италианското възраждане, пред техните светли сенки нашият поет иска да разкаже за страданията на един славянски народ.

В един чуден априлски ден Сергей е във Флоренция — града, който роди Данте. Червената лилия е емблема на този град на цветята. Тук през краските и линиите на изкуството поетическото око прониква в ярката съдба на едно минало. Беатриче — символ на красотата и любовта, стъпва по огнената стълба на ада — и живее в десетата звезда — Емпирея. В „Божествена комедия“ гениалният флорентинец разкри идеала на средновековието — пътя за нравствения възход на човека. Началото е на земята, краят — на небесата.

Полуипиян от изкуството, поетът скита по галериите, в които съзерцава духа на великолепни творци на красотата. Гледа с омая кристализирания дух на Ренесанса във Венеция, Рим и Неапол. Той почувствува, че някаква художествена струя навлиза в неговата душа — преживява мъката на един творчески процес. Неговите впечатления от голямото изкуство и преживяното в Италия намират своя художествен израз в „Картини от Генуа“ и „Картини от Флоренция“.

Но поетът е аташе по печата, член на политическа делегация. Съдбата го изправя пред важен исторически момент в допир с политическата драма на Европа, на която главни герои са Чичерин, Лойд Джордж, Поанкаре. След

войната народите продължават борбата. „Картини от Генуа“, „Картини от Флоренция“ и после „Писмо от Лондон“ и „Писмо от Лозана“ на Сергей Румянцев ни напомнят „Политическа зима“ на Христо Ботев в края на миналото столетие.

Голямата фигура на Чичерин, бележит представител на Октомрийската революция, концентрира в себе си световния интерес. Явява се нова теория в политиката, с нови стимули в дипломатията, нов курс, който носи името „Ленинска школа“.

Сергей успя да получи интервю от Чичерин, да влезе в близък контакт с мисълта на голям политик, ръководител на руската делегация на конференцията. Чичерин между другото му каза: „Българите са наши братя. Засага ви казвам само това, че макар Александър Стамболийски да не ни обича, ние го адмираме. Той има една програма, но той трябва да бъде земеделец, еднакво и комунист.“ И думите на Чичерин отекват дълбоко в съзнанието на Сергей. След 9 юни 1923 г. той е един от първите активисти под знамето на единния фронт на земеделци и комунисти.

В Генуа, Лозана, Париж, Лондон поетът се окъпа в политическите води на развълнувания континент. След войната политическият свят е в криза.

Идеята за един световен институт, в който мирът да намери солидна основа, се очертава в 14-те точки на американския президент Уилсон (1918), а също така и в усилията на конференциите във Вашингтон (1921) и Генуа (1922). Усилията на политиките да излязат от социалната криза е в унисон с усилията на творците на художественото слово. Както преди сто години Френската революция е израз на един политически апогей, романтизмът пък по това време е израз на литературен апогей, така сега в началото на XX в. неосимволизъмът, затворен в своя тесен егоизъм и рафиниран естетизъм, се намира пред необходимостта да отстъпи място на нова литературна насока с реалистичен социален характер. Късият престой на Сергей на Запад (50 дни) му даде възможност да усети и влиянието на една по-висока естетическа култура. Стихотворенията „Терцини“, „Вечерен спомен“, „Албатрос“, „Легенда из стария Рим“, написани след обиколката из Европа, свидетелствуват, че техниката на стиха на Сергей се извиси. В повишената художествена форма поетът намери могъщо средство за политическата борба, която в този момент кипи в нашата страна през 1922—1923 г. и в която поетът влага своя поетически дар и амбиции.

Девети юни 1923 г. — катастрофалната дата на земеделското движение — е тежък момент в живота на поета. Той потъва в нелегалните тъмнини на политическа София. Деен член на борческа група (Грънчаров, Петрини и Петко Д. Петков) той е в огъня на една жестока борба след кръвопролитен политически преврат. В съблимен момент на борбата поетът би могъл да каже с думите на Яворов: „Аз не живея, аз горя.“ Потъна той в пламъците на една борба, която властна обхвана неговото съзнание:

Животът — туй е битка непрестанна,
а в битката е истинският живот!

Борбата добива нова реална насоченост, която подсказват събитията: бъдещето на революционната борба е в единния фронт на комунисти и земеделци. И знаците на това бъдеще намират правилно тълкуване в хода на следващото историческо развитие на нашия политически живот.

В тежкия момент след преврата поетът гърми и жигосва политическия враг — властник, безскрупулен в издевателствата си — момент, в който „друзбят на новия и стария свят“ достига апогея си.

От това време е стихотворението „Гърмиш и жигосваш“, писано по случай убийството на Петко Д. Петков (1924) — борец от най-висок ранг.

Ти падна в двубоя на новия и стария свят

.....

и знай, че смъртта ти и твоите завети

които написа ти със своята кръв

нам стяг ще ни бъдат в борбата с враговете.

Съдбата на поета в този исторически момент е съставка от „борбата с враговете“ на скъпи синове, които с кръвта си пишат завети за бъдните векове.

Съдбата му още ни напомня участието на Яворов в пламъците на революцията в Македония в пределите на Отоманската империя в началото на нашия век (1903). И ето, като взема повод от стиховете на Яворов „Хайдушки песни“, той пише конспиративни песни, от които е запазена само първата част:

Ден денувам — дирен от джандари,

нощ ношувам — у верни другари,

къяма правда, ни законност

закон да ме брани

от върли душмани.

Леле, Русев —

герой доброполски

море гуми

и камшици волски.

Творчеството на Румянцев е ярко сатирично огледало на една борческа епоха. Всички народни врагове, които повече от полустолетие са продавали народните интереси и независимостта на страната, получават заслужено възмездие от честния гняв на поета. Цанковци, буровци, ляпчевци, тодоровци, малиновци, чапрашиковци, гешевци, русевци, които идват на власт по кефа на Фердинанд и слизат по негова команда, Румянцев показва пред българския народ.

В поезията на Сергей Румянцев, реалистично отражение на една политическа действителност, особено място заема „Носталгия“, най-хубавото стихотворение на поета, което лъх с нежна романтика. За миг поетът намира тиха пристан в дълбочините на своето политическо аз, душата му се къпе във водите на сладките блянове. Не бунт романтичен срещу грубата политическа действителност изпълва неговото съзнание в този момент, а тих копнеж на нежна романтика изживява той в недрата на селска идиличност. Няма нищо странно в това, че поетът гражданин, призван на борба в този момент, когато тя кипи, за миг се потопява във водите на поетическо себесъзерцание. Този случай не е единствен в историята на поезията. Поетът има право на сърдечна изповед:

На грижата несретен беден син

оставих те, о родно село, с мъка

и в пазвите на тъжната разляка

по теб тъгувам, морен и самин.

Болезнен вик, откъртен от сърцето на поета, говори на света за силен порив на дълбока тъга, разляла се в душата му през дните на ожесточената борба.

„Сред болки и нерадост“ поетът тъгува по „волна младост“, мечтите го носят в ранното утро на детството, в което символ на щастие са „златните люлки“.

И сега, в този момент, когато борбата го призовава, очите му са устремени към селската равнина:

де златна нива златен клас налива
сред люлката свещена мълчалива
на своята свещена тишина.

В този изключителен случай, когато над българското политическо небе висне черен облак, душата на поета е под силна депресия. В нея отеква нежен глас, поетически прилив на една задушевна необходимост — да излее тъгата си в скута на собствената си майка:

и искам аз отново да се върна
и цял живот на тебе да отдам,
нерадостна майка да прегърна
и своята нерадост да ѝ дам.

В това стихотворение, което е романтичен израз на мъката на поета по родно село, виждаме ценен бисер в българската поезия — великолепен израз на красива любов на голям лирик, нежен поет и класик на стила в родната ни литература. Поетът гражданин за момент слиза в дълбочината на поетическото си аз и споделя интимна мисъл и емоция с читателя. Като че ли интимната му мисъл е: човешката душа копнее по красота и има нежен трепет дори в момента на най-ожесточена борба.

През епохата между Първата и Втората световна война сред поетическите творци, които с ритъма на своите песни отбелязват победните стъпки на новия свят, е и Сергей Румянцев.

Поезията му, посветена на пробуденото българско село, в което кипи революционна борба, организирана от комунисти и земеделци, е насочена срещу виновниците на катастрофата ни след Първата световна война.

Сергей Румянцев през септемврийските събития е в средата на наши изтъкнати поети Людмил Стоянов, Гео Милев, Христо Ясенев, Хрелков — въоръжени с бойни лири в едно изключително време, напояно с революционно напрежение.

В лютата битка за новия свят, социално справедлив и естетически красив, когато човек ще постигне своята висша свобода и красота, е включена и бойната лира на Сергей.

И наистина в развитието на българската поезия той не заема централно място, не запълва епоха, но борческият му и поетически индивидуалитет, в които се сливат поетическа емоционалост и героизъм, му определят видно място в историческата борба. Сергей носи дарованието на огненото слово, чужд на литературен аристократизъм, „гърми и жигосва“ реакционната мисъл и дело на тези, които спират колелото на родното обществено развитие.

Вложил сърцето си в земеделското движение, той почувства демократичния патос на епохата и новото естетическо светоусещане — отрече символистичната догма и абстрактност в поезията и възприе партийно-политическата борба като нова идея, форма и образ на масово движение.

Новото му поетическо кредо след 9 юни 1923 г. го приобщи към поетите септемврийци, в чийто творчество се отразява оригинално ново виждане — естетически полъх, при който поет и общество се сливат в едно цяло.

Поетическото и политическото съзнание на организирания поет се почувствава под знака на „Единния фронт“. Вчерашната враждебност на комунисти и земеделци, две фракции на революцията, сплотената борба през септември 1923 г. изчезна. Основният белег в поезията на Сергей Румянцев и сега при общите усилия на комунисти и земеделци е революционната хуманност, извисена над тесните рамки на съсловните предразсъдъци. Сергей отправя

възторжен апел към своите братя, организирани земеделци, насочва вниманието им към „нов друм на борбата“ и сърдечно и откровено им каза:

в съюз с отрудените братя
от градовете да вървим.

Сергей обаче не за дълго време остана в похода на сдружените комунисти и земеделци в новия друм на борбата.

На 1925 г. през април в една реакционна политическа вихрушка изчезна в Дирекцията на полицията в София.

Политическите безумци му отнеха възможността да израсне, да вложи всичките ценности на едно богато поетическо дарование в съкровищницата на българската литература. Съдба, която много негови поетически другари споделят в тази бурна епоха.

Сергей Румянцев завърши своя живот преждевременно — едва 29-годишен. Той загина в историческия двубой между стария и новия свят. Остави обаче на поколението, което дойде след него, политическото си завещание — „новия дух на борбата“ — завещание, което днес е една политическа реалност в нашето обществено развитие.

Ако Смирненски даде поетическата си усмивка и топло сърце на пролетариата на българската работническа класа от града, то Сергей Румянцев със своя скромен и реалистичен стих се срасна с народните болки и с водопадната си стремителност, с оптимистичната си вяра в победата, стигна до дълбочината на българското сърце на селото. И ако в българския дом на поезията заема скромно, дори отдалечено кътче, то в нашето героично минало поезията му се слива с един голям подвиг. Кървавата летопис, която написа с перо, потопено в кръвта на своето героическо сърце, му определят заедно с Гео Милев и Христо Ясенов почетно място в българския пантеон на безсмъртните.